

№ 819 15.01.2013р

Голові Київської державної
адміністрації **Попову О. П.**

Київська міська державна
адміністрація
22.01.2013 № 1756

Щодо негативного впливу
Мінкультури України на справу
охорони культурної спадщини в
столиці держави

Шановний Олександрє Павловичу !

Звертаємося до Вас щодо кризової, за оцінками фахівців, ситуації у справі охорони культурної спадщини в столиці України. Сучасна не регульована і хаотична забудова не тільки спотворила історичне середовище древнього міста, а в багатьох випадках стала причиною протизаконного руйнування будинків-пам'яток архітектури та історії. До такого ганебного стану в пам'яткоохоронній сфері дійшло через не належну діяльність впродовж останнього десятиліття, в першу чергу, як центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини (Міністерство культури України), так і місцевого органу охорони культурної спадщини.

Принагідно хочемо зауважити, наскільки нам відомо - за останні два роки місцевий орган охорони культурної спадщини (на сьогодні це Головне управління охорони культурної спадщини КМДА, далі – ГУОКС КМДА) не погодив жодного проекту архітектурних, містобудівних або ландшафтних перетворень, які б нанесли шкоду історичним ареалам в місті чи стали б причиною руйнування київських пам'яток. На жаль, у діях Мінкультури України маємо зовсім протилежну картину.

До переліку беззаперечних „досягнень” Мінкультури у сфері охорони культурної спадщини в столиці України можна занести незаконні дії чиновників, які викликали значний суспільний резонанс та спровокували публічні акції протесту серед київської громади. В першу чергу це:

1. Офіційний дозвіл (лист підписаний заступником міністра О.О. Губіною 15.02. 2012 р.) на проведення робіт по вул. Фролівській, 9-11 – вул. Андріївський узвіз, 10-Б із будівництва торговельно-офісного комплексу з вбудовано-прибудованими приміщеннями та підземним паркінгом. Незабаром, 16.03. 2012 р начальник Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей А.М. Вінграновський офіційно (на бланку Мінкультури) погодив проектну документацію (схема генерального плану, проект – том 1, паспорти опорядження фасадів) за тією ж адресою. Згадані чиновники своїми діями викликали наймасовіші публічні акції протесту широкого загалу киян.

2. Чиновники міністерства не захистили щойно виявлений об'єкт архітектури на вул. Сагайдачного, 16 (садиба побудована в 1909 р. архітектором М. Казанським, перебувала в чудовому стані, гармонійно вписувалася на місцевості), а навпаки, своїми діями надали законні підстави забудовникові для її знищення. Це було зроблено в наступний спосіб: Експертна комісія Міністерства

Щодо негативного впливу Мінкультури України на справу охорони культурної спадщини

культури з розгляду питань занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України не рекомендувала внести цей об'єкт до реєстру. По такій же схемі аналогічна доля спіткала знаменитий „будинок Б. Грінченка” на вул. Гоголівській, 8, який після реконструкції (замість реставрації) назавжди змінив свій історичний облік. А чотири двохсотлітні будівлі Київського водогону на вул. Набережне шосе, 4-8 чиновники Мінкультури спершу безпідставно виключили із реєстру пам'яток, а потім забудовник їх знищив. В такий же спосіб Мінкультури позбавив захисту унікальний будинок-пам'ятку архітектури на вул. Горького, 44 з наступним її знесенням. Всі ці факти широко озвучувалися в різноманітних ЗМІ та викликали серйозні протести громадськості.

3. Структурний підрозділ міністерства (НДІ пам'яткоохоронних досліджень, тодішній директор О.М. Сердюк) виготовив проект історико-архітектурного опорного плану, як складову частину проекту „Генерального плану розвитку м. Києва та його приміської зони до 2025 р.”. Цей документ виявився настільки недолугим і шкідливим для київської спадщини, що фахівці Консультативної ради при ГУОКС КМДА два рази одноставно не рекомендували керівництву управління його для погодження. Хоча в ГУОКС КМДА історико-архітектурний опорний план отримав негативний висновок, його встигли ще до того „успішно” погодити в Мінкультури (підписала погодження заступник міністра О.О. Губіна). Крім того, цей документ 21.07.2011 р. пройшов громадське обговорення в Українському товаристві охорони пам'яток історії та культури (далі - УТОПК) і був схвалений лише умовно: при усуненні розробниками семи важливих зауважень і доповнень. До сьогодні лише одне із них частково враховане авторським колективом. Наголошуємо - це перший в Києві випадок не професійного виконання історико-архітектурного опорного плану, який до того ж узаконює можливість для подальшого знищення нерухокої культурної спадщини в Києві.

4. В скандальній ситуації із колишньою пам'яткою національного значення „Гостинний двір” Мінкультури України відіграло ключову роль, бо саме воно подало на розгляд Кабміну України проект постанови про виключення будівлі Гостинного двору у м. Києві із списку пам'яток. Зазначимо, що базовий Закон України „Про охорону культурної спадщини” (стаття 15) не передбачає вилучення пам'ятки з Державного реєстру за тими надуманими підстави, які запропонували чиновники Мінкультури в поданні до Кабміну України. Це ще одне свідчення не фаховості працівників Мінкультури, які відповідають за сферу охорони культурної спадщини. На захист Гостинного двору піднялися науковці, фахова та широка пам'яткоохоронна громадськість, різноманітні об'єднання громадян, прості кияни та гості столиці.

5. Мінкульттом (конкретніше, як уточнив колишній міністр М.А. Кулиняк - НДІ пам'яткоохоронних досліджень) наприкінці 2011 р. було підготовлено так званий „революційний” проект Закону України „Про національну культурну спадщину”. До його розроблення не залучались фахові громадські пам'яткоохоронні організації, загалом не були відомі імена членів робочої групи, якщо така взагалі створювалася. Все дійство навколо законопроекту відбувалося

Щодо негативного впливу Мінкультури України на справу охорони культурної спадщини
не прозоро і утаємничено, а результат ми побачили лише на веб-сторінці Мінкультури. Саме тому проект Закону, на думку провідних та не упереджених фахівців галузі, вийшов скандальний і недосконалий, який діятиме на шкоду справи охорони пам'яток. Достатньо лише сказати, що **законопроект передбачає ліквідацію всіх місцевих органів охорони культурної спадщини!!!** Нам важко навіть уявити сам факт відсутності органів охорони спадщини в таких історичних населених місцях нашої країни як Київ, Львів, Чернігів, Одеса, Чернівці, Луцьк, АРК Крим, Ужгород та інших. Сподіваємося, що це, на нашу думку, безглуздя вдасться виправити ще до внесення у Верховну раду України.

6. Ще одним способом знищення існуючих пам'яток та спотворення історичного середовища в Києві є спроби Мінкультури виготовляти нові паспорти для пам'яток місцевого значення в тих випадках, коли існуючий паспорт не дає можливості змінити заборонену Законом пам'ятку і здійснити на її основі нове масштабне будівництво. Так, показовим є випадок виготовлення НДІ пам'яткоохоронних досліджень в 2010 р. паспорта на пам'ятку архітектури - колишній готель „Кане” (вул. Хрещатик, 40/1) в той час, коли в 2009 р. на цю ж саму пам'ятку вже було складено належний законний паспорт в місцевому органі охорони культурної спадщини. В новому паспорті було докорінно змінено предмет охорони пам'ятки – ним залишалися для збереження лише дві фасадні стіни, що дозволяло забудовникові на законних підставах збудувати над пам'яткою багатоповерхову сучасну споруду. Фахова юридична експертиза, проведена за дорученням Прем'єр-міністра України М.Я. Азарова в Інституті держави і права НАН України, кваліфікувала такі дії Мінкультури як перевищення службових повноважень, а паспорт пам'ятки, виготовлений в 2010 р. НДІ пам'яткоохоронних досліджень – незаконним нормативно-правовим документом. Слід зазначити, що такі дії чиновників Мінкультури мали б наслідком не лише фактичне знищення однієї пам'ятки, але й спотворення історичного ландшафту останнього збереженого кварталу в центральному історичному ареалі міста, буквально за декілька десятків метрів від споруди київської мерії. Це підтверджують також висновки громадської пам'яткоохоронної експертизи, виконаної 23.07.2012 р. фахівцями НДІ історії архітектури та містобудування за дорученням голови УТОПК, академіка НАН України П.П. Толочка.

7. Від 2010 р. Мінкультури несподівано почало вважати, що лише за ним залишається виключне право погоджувати програми та проекти містобудівних, архітектурних перетворень щодо пам'яток місцевого значення, а місцевому органі охорони спадщини це право чиновники міністерства можуть лише делегувати. Хочемо нагадати, що базовий Закон України «Про охорону культурної спадщини» вступив в дію з 2000 р., і від того часу аж до 2010 р. в місті Києві місцевий орган охорони культурної спадщини обов'язково погоджував всі проекти, які мали будь-яке відношення до пам'яток місцевого значення, незалежно від місця їхнього розташування в межах міста. Впродовж десяти років в чиновників Мінкультури не виникало щодо цього жодних заперечень, і аж в 2010 р. вони раптом з'явилися. На нашу думку, проблеми із погодженнями руйнівних будівельних проектів в Києві почалися у Мінкультури саме після зміни

Щодо негативного впливу Мінкультури України на справу охорони культурної спадщини
в 2010 р. керівництва столичного пам'яткоохоронного управління, яке не погоджувалося грати за правилами, що встановили чиновники міністерства. Зазначимо ще, що фахова юридична експертиза, проведена за дорученням Прем'єр-міністра України М.Я. Азарова Інститутом держави і права НАН України, в пункті 3 Експертного висновку встановила: **«Будь-які проекти та програми, реалізація яких може позначитися на стані пам'яток місцевого значення (в т.ч. будівельного проекту.....на вул. Хрещатик / Б.Хмельницького, 40/1 в Шевченківському районі м. Києва) повинні бути погоджені місцевим органом охорони культурної спадщини Київської міської державної адміністрації»**. В іншому випадку місцеве самоврядування в Києві не може ефективно контролювати забудову міста, що і відбувається зараз.

8. Як продовження курсу на відсторонення місцевої київської влади від контролю за містобудівними процесами слід розглядати, на нашу думку, наказ Міністерства культури України № 587 від 07.06. 2012 р. В згаданому наказі всім органам охорони культурної спадщини місцевого самоврядування, **окрім органу охорони культурної спадщини в м. Києві (!!!)**, делегуються права на погодження проектів відведення земельних ділянок. Про те, чим викликана така «увага» міністерства саме до столичного управління, в наказі не йдеться. На нашу думку такі дії чиновників Мінкультури матимуть лише негативні наслідки і провокуватимуть нові публічні протести київської громади.

9. Не зважаючи на неодноразові заяви ЮНЕСКО, рекомендації експертних місій ЮНЕСКО та ІКОМОС, рішення сесій Комітету Всесвітньої Спадщини ЮНЕСКО, **продовжується не контрольована, хаотична забудова буферних зон об'єкту № 527 із Списку всесвітньої спадщини – «Софія Київська і прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра» - та схилів правого берега річки Дніпра. Висотні дисгармонійні споруди по вул. Кловський спуск, 7а, вул. Мазепи, 11б, вул. Грушевського, 9б** вже здані в експлуатацію. Крім того, на схилах Дніпра заплановано будівництво більше десяти нових об'єктів – ресторанів, офісних і торгівельно-розважальних центрів з підземними паркінгами. За останні десять років в буферній зоні Софії Київської виділено під забудову понад 30 земельних ділянок. На порушення пункту 172 Директив до Конвенції ЮНЕСКО про охорону культурної і природної спадщини, Україна жодного разу не інформувала КВС ЮНЕСКО про наміри побудувати нові об'єкти в буферній зоні. Не дивлячись на жорсткі рекомендації експертів ІКОМОС про недопустимість висотної забудови, Мінкультури погодило будівництво масштабної 10-ти поверхової споруди із об'ємним підземним паркінгом на **вул. О.Гончара, 17-23**, на віддалі 60-ти метрів від стін Святої Софії. Безпосередньо на території Києво-Печерської Лаври тільки за останній рік було збудовано ресторан і ряд магазинів. Розпочалося будівництво офісного центру за адресою **пер. Десятинний, 3-5** на залишках фундаментів княжого палацу Володимира – пам'ятки археології. В будь-який момент може розпочатися будівництво храму на **фундаменті Десятинної церкви**, проти чого категорично виступають як міжнародні експерти, так і українські вчені разом з пам'яткоохоронною громадськістю. Слід зазначити, що практично всі названі

Щодо негативного впливу Мінкультури України на справу охорони культурної спадщини проекти масштабної реконструкції та нового будівництва в буферних зонах Софії і Лаври були погоджені Мінкультом.

Виписаний нами перелік дій, вчинених чиновниками Мінкультури, не лише не сприяють, а й шкодять справі охорони культурної спадщини в столиці України, на жаль, не є вичерпним. При бажанні його можна було б продовжити, але, на нашу думку, навіть у такому обсязі він дає при неупередженому підході цілком достатню картину для розуміння тієї негативної ролі, яку сьогодні відіграє Мінкультури у пам'яткоохоронній справі в місті Києві.

Хочемо зауважити, що майже всі вище наведені випадки були здійснені Міністерством культури самостійно і без будь якої участі місцевої влади, а часом, навіть, утаємничено від її структурних підрозділів, в тому числі ГУОКС КМДА. На нашу думку, Міністерством культури систематично, впродовж тривалого часу проводиться робота щодо дискредитації принципів спеціалістів в галузі охорони культурної спадщини та знищення столичного органу з охорони культурної спадщини. Останнім підтвердженням цього є рішення колегії Мінкультури від 18.12.2012 р., (підписане колишнім міністром Кулиняком М.А.) на засіданні якої абсолютно безпідставно, із надуманих причин була прийнята майже ультимативна вимога до Вас, як голови КМДА, негайно звільнити із займаних посад Діхтяря Я.Я. та Новохатька Л.М.

Шановний пане голову, просимо Вас:

- не виконувати вимогу колегії Мінкультури України про звільнення Діхтяря Я.Я. та Новохатька Л.М.;
- з метою захисту підлеглих Вам державних службовців, які опікуються питаннями охорони культурної спадщини, звернутися до Президента України з проханням захистити орган місцевого самоврядування від безпідставного втручання центрального органу виконавчої влади до сфери компетенції місцевого самоврядування;
- просити Президента України В.Ф. Януковича: а) створити робочу групу при Адміністрації Президента України, до складу якої включити профільних фахівців Кабінету Міністрів України (за участю Мінкультури і Мінрегіонбуду), Верховної Ради України та КМДА, провідних науковців з Національної академії наук України, представників Колегії Головної ради УТОПІК та широкої пам'яткоохоронної громадськості; б) доручити створеній робочій групі всебічно вивчити питання стану охорони культурної спадщини в місті Києві та надати виважені рекомендації для прийняття об'єктивного рішення.

Офіційну відповідь на це звернення просимо направити до ГО „Андріївсько-Пейзажна ініціатива” за адресою: 04053, м. Київ, вул. Артема, буд.14-а, офіс 93

З повагою, представники інститутів громадськості:

1. Голова ГО „Андріївсько-Пейзажна ініціатива”
Соловйов Маринна Михайлівна
2. Керівниця Групи Миколаївна
Тимошівська
3. Нікіторова Л.А., ГО „Велич чотири рукавиці”

Щодо негативного впливу Мінкультури України на справу охорони культурної спадщини

4. Кожушко Б.В. / Заслужений голова Трощанської ради при Міністерстві України, експерт-консультант комісії ВРУ з питань судової справи (Голова Комісії)
5. Куртов М.М. / Голова ООН "Квартет призначена - Червоноармійська"
6. Куртов М.М. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка
7. Куртов М.М. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка
8. Куртов М.М. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка
9. Добровольський Р.І. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка
10. Остапівська В. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка
11. Шевченко І.І. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка
12. Шевченко І.І. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка
13. Шевченко І.І. / Голова Комісії при уряді ім. Тараса Шевченка